

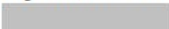

RWS BEDRIJFSVERTROUWELIJK

Vervolgaanpak TGG Perkpolder

Datum	13 juni 2018
Status	eindconcept

Colofon

Uitgegeven door	Rijkswaterstaat PPO
Informatie	
Telefoon	
Fax	
Uitgevoerd door	
Opmaak	
Datum	13 juni 2018
Status	eindconcept
Versienummer	0.6

Inhoud

Colofon—3

Inleiding—7

1 Achtergrond—8

- 1.1 Project Perkpolder—8
- 1.2 Thermisch Gereinigde Grond (TGG)—8
- 1.3 Stand van zaken onderzoeken (18-04-2018)—9
 - 1.3.1 Aanleiding onderzoeken—9
 - 1.3.2 Voorlopige onderzoeksresultaten—10

2 Organisatie—12

3 Omgeving en communicatie—14

- 3.1 Ministerie IenW—14
 - 3.1.1 Wetgever—14
 - 3.1.2 Uitvoerder—14
 - 3.1.3 Toezichthouder—14
- 3.2 Bestuurlijke partners—15
 - 3.2.1 Gemeente Hulst—15
 - 3.2.2 Waterschap Scheldestromen—15
 - 3.2.3 Provincie Zeeland—15
 - 3.2.4 Regionale Uitvoering Dienst—15
 - 3.2.5 ILT—15
 - 3.2.6 Politie—15
 - 3.2.7 GGD—15
- 3.3 Inwoners—16
- 3.4 Opdrachtnemer en onderaannemers—16
- 3.5 Overige stakeholders—16
 - 3.5.1 Perkpolder Beheer—16
 - 3.5.2 Stichting Schone Polder—16
- 3.6 Communicatie—17

4 Plan van aanpak Perkpolder—18

- 4.1 Risicoanalyse—18
- 4.2 Informeren stakeholders—18
- 4.3 Juridisch—19
 - 4.3.1 Zorgplicht RWS—19
 - 4.3.2 Overeenkomst Waterschap—19
 - 4.3.3 Overeenkomsten met belanghebbenden—19
 - 4.3.4 Aansprakelijkheidstelling ON Perkpolder—19
 - 4.3.5 Aansprakelijkheidstelling Producenten leverancier TGG—19
- 4.4 Afronden Project Perkpolder—19
 - 4.4.1 Bepalen benodigde vervolgonderzoeken—19
 - 4.4.2 Borgen/beleggen onderzoeken en monitoring en andere acties—20
 - 4.4.3 (Juridisch) traject met opdrachtnemer afronden—20
 - 4.4.4 Overdrachten rond maken—20
 - 4.4.5 Afronding project Perkpolder—20
 - 4.4.6 Decharge—20
 - 4.4.7 Tijdpad—21

5	Raakvlakken met andere projecten—22
5.1	Inleiding—22
5.2	project Westdijk bij Bunschoten-Spakenburg—22
5.3	projecten Noordwaard en Overdiepse Polder—23
5.4	overige relevante projecten—23

Inleiding

Dit plan van aanpak geeft inzicht in hoe het dossier TGG Perkpolder de komende maanden wordt afgehecht. Het project natuurcompensatieproject Perkpolder is al geruime tijd geleden bijna volledig afgerond. Om tot daadwerkelijke afronding te komen is een belangrijk restpunt dat er borging is van het 'TGG-dossier'. Indien dat restpunt goed is belegd in de RWS organisatie en in afspraken met de belangrijkste stakeholders kan de gate review 'op groen' worden gezet, kunnen de overdrachten worden afgerond, eventuele vervolgacties worden geborgd en decharge worden aangevraagd.

Dit plan van aanpak is in ontwikkeling sinds half april 2018. Dit betekent dat een deel van de acties in dit plan inmiddels al is uitgevoerd. Het plan geeft inzicht in de achtergrond en stakeholders en hun belangen, vervolgens wordt een doorvertaling gemaakt naar een aanpak die zich met name richt op enerzijds het goed informeren van het publiek en stakeholders en anderzijds op het inhoudelijk afronden van het project.

Dit plan is opgesteld door [REDACTED] en [REDACTED], met belangrijke input van [REDACTED] (PPO), [REDACTED] (WVL) en [REDACTED] (ZD).

1 Achtergrond

1.1 Project Perkpolder

Het natuurcompensatieproject Perkpolder is uitgevoerd in de periode 2012-2017.

Projectomschrijving: Het realiseren van een nieuw buitendijks natuurgebied aan de Westerschelde. Hiertoe worden de volgende maatregelen uitgevoerd:

1. Versterking van de steenbekleding in de voormalige veerhaven (opgenomen in de scope van project Herstel Steenbekledingen Westerschelde en Oosterschelde en via het Groenfonds financieel belegd bij het project).
2. Aanleg nieuwe primaire keringen langs het nieuwe natuurgebied.
3. Ontgraven bestaande primaire kering t.b.v. toevoer water in het nieuwe natuurgebied.
4. Aanleg natuurgebied door het ontgraven van een krekensstelsel als aanzet voor de ontwikkeling van schorren en slikken.
5. Aanleg van een weg (onderdeel N689) ter ontsluiting van de toekomstige woningen op het voormalige veerplein (opdrachtgever Provincie Zeeland);
6. Ophogen van het voormalige veerplein voor de woningbouw (opdrachtgever Perkpolder Beheer B.V.).

Het project is in samenwerking tussen RWS en Dienst Landelijk Gebied (DLG) uitgevoerd.

DLG heeft namens RWS het werk voorbereid, op de markt gezet en begeleid tijdens de realisatie met een beperkt RWS team op de achtergrond voor de aansluiting met de RWS organisatie en verantwoording. Op 1 januari 2015 is Dienst Landelijk Gebied opgeheven en is de opdracht integraal teruggenomen door RWS Zee & Delta en belegd bij RWS PPO projectorganisatie Waterveiligheid, een nieuwe samenwerking tussen RWS en Waterschap Scheldestromen.

Omdat het dossier TGG voor Perkpolder op dit moment nog niet is afgerond, dan wel is geborgd dat de toekomstige benodigde werkzaamheden op dit dossier worden opgepakt, is nog geen decharge verleend. Dit is ook de reden voor een oranje score in de gate review. Er is inmiddels een conceptverbeterplan.

De overdracht van zowel beheer en onderhoud als eigendom is voor de meeste onderdelen van het project inmiddels gerealiseerd. Openstaand is momenteel de formele afronding met de Provincie (financieel wel afgerond en 2-zijdige te tekenen brief ligt met de handtekening van plv HID bij de provincie sinds half januari 2018). Ook openstaand is de formele overdracht met de gemeente Hulst die ook sinds half januari 2018 met de handtekening plv HID in hulst ligt ter ondertekening. Bij het district Zuid () ligt het initiatief om met Waterschap, Provincie, Perkpolder Beheer en gemeente Hulst de notariële en kadastrale grondoverdrachten af te ronden zodat ondergrond eigendom past bij de nieuwe situatie.

1.2 Thermisch Gereinigde Grond (TGG)

Het contract voorziet in de aanleg van nieuwe primaire zeeweringen door het creëren van natuurontwikkeling in een voormalig binnendijks gebied. In de kern van de nieuwe zeeweringen heeft de ON Thermisch Gereinigde Grond (TGG) gebruikt. Contractueel was gevraagd om zand of grond. ON heeft met certificaten en rapporten de toepassing van TGG gevalideerd. Na afronding van de werkzaamheden is in 2016 ten behoeve van de overdrachten vanuit de zorgplicht van RWS oriënterend onderzoek verricht naar de toegepaste TGG.

<https://www.ozc.nl/zeeuws-vlaanderen/rijkswaterstaat-onderzoekt-veiligheid-dijk-gezondheid-omwonenden-perkpolder#a794b419/>

Het gebruik van TGG is landelijk in het nieuws gekomen als mogelijk belastend voor het milieu. Dit vanwege negatieve ervaringen met de Westdijk bij Bunschoten/Spakenburg waar TGG in een dijkverbetering is toegepast en waar stoffen uit de TGG zich verspreid hebben naar het grondwater. RWS had m.b.t. de dijk Perkpolder al langere tijd twijfels bij de civieltechnische geschiktheid van TGG voor toepassing in de dijklichamen vanwege de mogelijke monolietvorming. Tijdens de uitvoering van de dijk Perkpolder is er sprake geweest van stofvorming en hebben omwonenden geklaagd over gezondheidsklachten.

Na afronding van het project Perkpolder zijn deze onderzoeken pas gestart en de eindresultaten zijn nog niet beschikbaar. Dit betekent dat er om die reden nog geen decharge is verleend voor het project. Wel zijn afspraken gemaakt (destijds) over de afhandeling van dossier TGG. ZD is verantwoordelijk voor de regionale communicatie en PPO voor afhandeling van de lopende contracten en de landelijke communicatie. Ook draagt PPO zorg voor afronding van lopende onderzoeken door Deltares en RIVM. WVL is betrokken als beleidsverantwoordelijke. RWS-BS is verantwoordelijk voor de communicatie naar de DG-RWS en de bewindspersonen.

Naast deze onderzoeken loopt er tot het eind van 2018 een monitoring, laatste rapportage is begin 2019.

Noot: TGG moet aan bepaalde normen conform het BBK voldoen. Om TGG toe te passen moet een zogenaamde BBK-melding worden gedaan bij het bevoegde gezag. Dat in dit dossier (naar verwachting) blijkt dat de gebruikte TGG niet aan de norm voldoet zegt dus niet dat TGG in het algemeen niet voldoet. Waarschijnlijker is dat het aan deze levering of deze leverancier ligt en dat het reinigingsproces niet goed is uitgevoerd en niet alle relevante stoffen zijn gemeten. Het is van belang dus continu onderscheid te maken. Als in een aantal projecten TGG is gebruikt dat niet juist is verwerkt zegt dat niet dat alle TGG niet aan de norm voldoet.

Overigens heeft RWS momenteel besloten dat hangende alle onderzoeken er voorlopig geen TGG mag worden toegepast. Relevant hierbij is dat de kans aanwezig is dat de producent de TGG alleen heeft getoetst aan de wettelijke stofspecifieke normen terwijl hij op grond van de algemene zorgplicht ook moet toetsen op proces-/productspecifieke stoffen buiten de genormeerde stoffen indien de producent vermoedt dat deze ook negatieve milieueffecten kunnen veroorzaken.

1.3 Stand van zaken onderzoeken (18-04-2018)

1.3.1 Aanleiding onderzoeken

Naar aanleiding van de zorgen over de civieltechnische eigenschappen en milieueffecten van de in de dijk toegepaste TGG zijn diverse onderzoeken uitgezet.

Om na te gaan of deze zorgen terecht zijn wordt nu door Deltares onderzoek uitgevoerd naar de civieltechnische en milieu hygiënische toestand van de dijk en directe omgeving. Dit om na te gaan of en in hoeverre de in de dijk toegepaste TGG een risico vormt voor de functionaliteit en levensduur van de dijk dan wel voor het milieu in de directe omgeving van de dijk.

Omdat tijdens de aanleg van de dijk omwonenden en personeel van de aannemer te maken hebben gehad met stofoverlast wordt voor de zekerheid ook onderzocht of en in hoeverre de stofoverlast een risico heeft veroorzaakt voor de gezondheid van degenen die hinder hebben ondervonden. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door RIVM.

1.3.2 Voorlopige onderzoeksresultaten

Deltares

Op basis van de huidige onderzoeksresultaten van Deltares (kenmerk 11200482-000-GEO-0013 van 16 maart 2018) is geconstateerd dat:

- De dijk voldoet aan de functionele veiligheidseisen
- De milieu hygiënische kwaliteit van de TGG die in de kern van de dijk is toegepast plaatselijk (monsterpunten) niet voldoet aan de Interventiewaarde

Duidelijk is dat de, onder certificaat, geleverde TGG enkele organische contaminanten¹ en enkele metalen bevat in concentraties boven de interventiewaarden. Bij overschrijding van de interventiewaarden ontstaat in principe een geval van bodemverontreiniging. Of dit geval van bodemverontreiniging het noodzakelijk maakt dat er op termijn maatregelen moeten worden genomen, en welke dan, moet blijken uit de volgende onderzoeksstappen². In deze onderzoeken wordt nagegaan of de in de dijk toegepaste TGG risico's veroorzaakt voor het grondwater en de ecologie. Hierbij speelt dat het vooralsnog gaat om puntwaarnemingen terwijl de TGG als partij is gekeurd (per 10.000 ton) waar deze verontreinigingen ook al inzaten maar door de wijze van keuren niet zijn gemeten.

Volgens Deltares gaat het in deze onderzoekstappen om een beperkt aantal punten en stoffen en ingeschat wordt dat het risico beperkt is (aanvaardbaar).

Op basis van de waargenomen gehalten in het grondwater wijst (volgens Deltares) op dit moment niets erop dat er sprake is van (onaanvaardbare) verspreiding van stoffen uit de dijk naar en in het grondwater. Een rapportage hierover wordt eind mei 2018 verwacht.

RIVM

Uit de conceptrapportage van het RIVM (rapport 2018-0063) blijkt dat de gezondheidsrisico's, die tijdens de aanleg van de dijk veroorzaakt zouden kunnen zijn door blootstelling aan fijn stof en verontreinigingen in de TGG met een hoge pH en de daarin voorkomende verontreinigende stoffen, verwaarloosbaar zijn.

Neemt niet weg dat volgens RIVM de concentraties dermate hoog zijn dat effecten op de ecologie niet zonder meer kunnen worden uitgesloten. Het bemonsterde grondwater wordt (vooralsnog) ongeschikt beschouwd voor sproeiwater en drinkwater voor vee (komt uit kwelsloten met brak water.) Met betrekking tot de uitloging van stoffen uit de dijk naar de sloot kan worden geconcludeerd dat de meeste stoffen voldoen aan de gestelde maximale emissiewaarden voor grootschalige bodemtoepassing. Daarom kan wel worden uitgesloten dat de kwaliteit van het slootwater nadelig effect heeft op de ecologie. RIVM verwacht op 17 april

¹ Organische contaminanten zou je niet verwachten in TGG omdat deze stoffen bij thermische reiniging behoren te verbranden.

² Indien gevallen van bodemverontreiniging "onaanvaardbare risico's" veroorzaakt voor mens, ecologie of grondwater moeten maatregelen genomen worden om onaanvaardbare risico's weg te nemen.

haar rapport definitief te kunnen maken. Zonder tegen bericht van RWS wordt dan 4 weken later het rapport openbaar gemaakt.

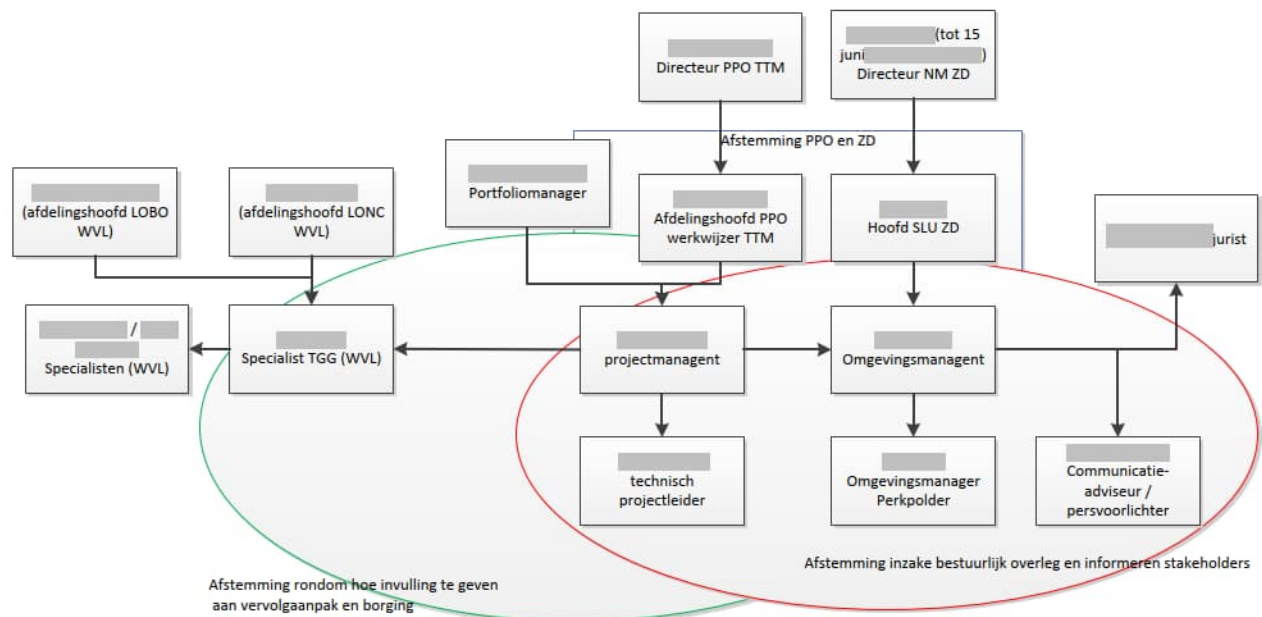
Voor beide onderzoeksrapporten geldt dat deze moeilijk leesbaar waren voor leken. Daarom was tijd nodig om de inhoud beter toegankelijk te maken voor 'het publiek'. Naar verwachting kunnen we dit eind mei 2018 afronden.

De onderzoeken zelf lopen door tot in 2019.

2 Organisatie

Vanuit de situatie van Perkpolder is er behoefte aan goede informatievoorziening aan belanghebbenden en afronding van het project. Omdat het dossier TGG meerder componenten heeft (zie ook hoofdstuk 5) is het van belang daarbij niet alleen oog te hebben voor afronding van het project an sich, maar ook goed aangehaakt te blijven met wat er in de breedte op het vlak van TGG speelt. De expertise op dit vlak zit bij PPO en WVL.

Onderstaand schema poogt de lijnen die er lopen zo goed mogelijk in kaart te brengen, echter geconstateerd moet worden dat helemaal eenvoudig dit schema niet te krijgen is. Het schema is gemaakt vanuit het afronden van het project Perkpolder, daarmee staat de organisatie daarvan centraal in dit schema. Als het schema vanuit het totale TGG-dossier zou worden gemaakt zou het er anders uit zien. Dat is echter niet de doelstelling van dit Plan van Aanpak.

Als het gaat om afronding van het project spelen eigenlijk drie sturingslijnen een rol. De lijn via Zee en Delta, waar m.n. de bestuurlijke afstemming ligt en de omgevingscommunicatie. De tweede lijn via de opdrachtgever aan de markt zowel voor eventuele juridische afstemming (aansprakelijkheid) als voor gezondheid van medewerkers van opdrachtnemer en haar onderaannemers. De derde lijn is die van opdrachtgeversrol aan het project om te zorgen dat het 'restpunt' TGG goed wordt geborgd en decharge kan worden verleend aan het project. Deze lijn zit in de driehoek tussen project, portfoliomanager en hoofd SLU.

De afronding van het project kan in dit geval echter niet los worden gezien van het dossier TGG b in de breedte. In hoofdstuk 5 worden een aantal projecten genoemd waarmee Perkpolder raakvlakken heeft. Over en weer kunnen deze projecten invloed op elkaar hebben (precedentwerking). Daarom loopt er in dit project ook twee andere belangrijke sturingslijnen. De eerste is via Werkwijzer Techniek als het

gaat om hoe om te gaan met TGG in projecten van RWS. Binnen deze afdeling is ook kennis aanwezig op het dossier. De tweede is via WV. Bij WV zit veel kennis, via WV vindt ook een bijdrage plaats aan beleid op het gebied van TGG en de kennis uit de Ruimte voor de Rivier (RVR) projecten is inmiddels ook ondergebracht bij WV.

3 Omgeving en communicatie

3.1 Ministerie IenW

M en STAS moeten bij ontwikkelingen die kunnen leiden tot Kamervragen en/of landelijke persaadacht worden geïnformeerd. Nota's worden door BS () gecoördineerd. In berichtgeving prefereert het landelijk boven het regionaal belang. Het Ministerie IenW is vanuit drie rollen betrokken bij de problematiek TGG: als wetgever (HBJZ), uitvoerder (RWS) en toezichthouder (ILT)

3.1.1 Wetgever

De TGG perkpolder staat niet op zich zelf. Landelijk zijn er meerdere problemen met TGG bekend van publieke opdrachtgevers. Een vergelijkbare problematiek zien wij bij de lozingsmogelijkheden van vervuild baggerslib (in oude zand- en grindputten) waarover in de kamer en media vragen over zijn (de kamer zal hierover met de Stas in debat gaan.)

De vraag kan gesteld worden of de volgende drie van de uitgangspunten³ van het Bbk juist niet de ruimte hebben geboden voor de gesignaleerde problematiek:

- Belangrijke vereenvoudiging van de bewijslast
- Betere controleerbaarheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid
- Simpel regime voor bouwstoffen zonder specifieke risico's

Op basis van de reacties in de media is er sprake van een tanend vertrouwen in de handhaafbaarheid van de Bbk. Het is dus zaak om negatieve berichtgeving te voorkomen

3.1.2 Uitvoerder

Rijkswaterstaat is een grote opdrachtgever in de GWW-sector. Veel van de projecten lenen zich uitstekend voor de Grootschalige Bodem Toepassingen die genoemd worden in de Bbk. Het niet meer toepassen van TGG leidt tot hogere bouwkosten en minder circulair gebruik van bouwstoffen.

Bij projecten worden conform de UAVgc veel verantwoordelijkheden bij de opdrachtnemer neergelegd en afhankelijk van het risicoprofiel getoetst. De vraag kan gesteld worden of deze werkwijze van SCB, die gebaseerd is op een mate van vertrouwen, afdoende borging geeft voor de naleving van de Bbk

WVL is beleidsverantwoordelijk en onderhoudt vanuit die rol contacten met de reinigingsbranche en is actief betrokken bij de aanpassing van BRL 7500 protocol 7510 'procesmatige ex situ reiniging en immobilisatie van grond en baggerspecie'. Bovendien lid van de CCvD⁴ Bodembeheer van de SIKB en in dit college is al heel wat discussie gevoerd over dit protocol naar aanleiding van de ervaringen met de Westdijk

3.1.3 Toezichthouder

De ILT is de toezichthouder van de Minister o.a. op de uitvoering van de Bbk. Uit de TGG problematiek zou geconcludeerd kunnen worden dat de handhaving van de Bbk, met daarin rollen voor ILT, gemeenten, provincies en waterkwaliteitsbeheerders niet functioneert

³ Nota van toelichting op het Besluit bodemkwaliteit, paragraaf 3.1.2.

⁴ CCVD = Centraal College van Deskundigen

3.2 Bestuurlijke partners

3.2.1 Gemeente Hulst

Gemeente Hulst is een belangrijke stakeholder, zo niet de belangrijkste.

De relatie tussen RWS en de gemeente is goed. Al jaren wordt samengewerkt aan de integrale gebiedsontwikkeling. Op dit moment hebben we een gelijk belang, namelijk we willen dat er geen onnodige commotie ontstaat over verontreinigde grond. Ook de gemeente wil eerlijk communiceren en dat alles wat er gebeurt rechtmatig is. De gemeente wil ten aanzien van onze TGG dat zo snel mogelijk de kou uit de lucht kan worden gehaald. Wanneer het project strandt ontstaat een nieuwe situatie. Dan heeft de gemeente een ander belang en zal de gemeente (en met hen Perkpolder Beheer BV) proberen aan te tonen dat het project is mislukt omdat door de commotie rond de TGG in onze dijk het project in een kwaad daglicht is gekomen en dat investeerders daardoor zijn afgehaakt. Inmiddels gemaakte kosten zullen zij dan claimen bij RWS

3.2.2 Waterschap Scheldestromen

Het waterschap is ontvangende partij voor de keringen. Gesprekken met het Waterschap verlopen goed. Zolang RWS het risico voor TGG draagt is dat ook logisch. Het Waterschap is wel benieuwd naar de uitkomsten van de onderzoeken. Daarnaast is het Waterschap een belangrijke partner bij het bepalen van toekomstige monitoring of andere maatregelen in het kader van de zorgplicht.

3.2.3 Provincie Zeeland

De provincie was partner in het project, maar is dat nu niet meer. De provincie verwijst naar RWS bij vragen. De provincie wordt net als de gemeente en het Waterschap op de hoogte gehouden van ontwikkelingen. Bij bestuurlijk overleg over het dossier wordt de provincie uitgenodigd. Zij zullen hier niet altijd gehoor aan geven en dat is niet bezwaarlijk.

3.2.4 Regionale Uitvoering Dienst

RUD Zeeland heeft tot nu toe aangegeven niet betrokken te hoeven worden. Vooralsnog worden ze daarom niet meegenomen in voorbereiding publiekscommunicatie. Er zal wel contact met ze gelegd worden voor hoe om gaan met borging van de onderzoeksresultaten om na te gaan of ze toch nog een rol voor zichzelf zien

3.2.5 ILT

ILT is de toezichthouder van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. De ILT handhaaft op verschillende manieren de naleving van wet- en regelgeving: door middel van dienstverlening, interventie en opsporing. Die rol is ook van toepassing op de juiste uitvoering en naleving van het Bbk. De certificeringsinstellingen in Nederland staan onder toezicht van ILT.

Na een melding heeft ILT in 2017 een bestuursrechtelijk onderzoek ingesteld bij ATM, een product van TGG. Het ILT onderzoek wees uit dat het productieproces van ATM niet aan de eisen van het BBK (Kwalibo, BRL 7510) voldeed. Vervolgens zijn lasten onder dwangsom opgelegd. De procedure loopt nog steeds.

3.2.6 Politie

Het OM heeft besloten om een strafrechtelijk vooronderzoek in te stellen naar een paar projecten waarin TGG is toegepast, waaronder Perkpolder. In dit onderzoek werken ILT, de IOD en de politie samen.

3.2.7 GGD

Via RIVM is ook GGD aangehaakt, hier kunnen burgers daar met vragen terecht

3.3 Inwoners

Bewoners van het veerplein en andere omwonenden zijn bezorgd over gezondheidsrisico's tijdens zowel de realisatie van het project als op dit moment.

Uit het onderzoek van RIVM blijkt dat ze vooral ontevreden zijn over de communicatie tijdens de werkzaamheden en veel overlast hebben ervaren.

Op basis van de onderzoeken is het mogelijk de inwoners te informeren over dat er nu geen gezondheidsrisico's zijn, de irritaties en risico's tijdens realisatie van tijdelijke aard zijn, met uitzondering van fijnstof. Overigens heeft het risico van fijnstof niet te maken met het gebruik van TGG.

3.4 Opdrachtnemer en onderaannemers

Opdrachtnemer is op twee manieren een speler. De medewerkers van Van Oord en haar onderaannemers zijn in aanraking geweest met TGG. Er is met Van Oord afgesproken om ook de werknemers te betrekken in het RIVM onderzoek. Tot nu toe is dit nog niet gelukt vanwege het niet bereikbaar zijn van Van Oord.

Daarnaast is Van Oord als opdrachtnemer aansprakelijk gesteld. De TGG is geleverd door onderaannemer Martens van Van Oord en producent ATM⁵. Van Oord is daarmee net zo goed 'slachtoffer'. Het is daarom goed om Van Oord te betrekken in het traject en zoveel mogelijk samen op te trekken. Echter blijft Van Oord verantwoordelijk en moet overwogen worden kosten (bijvoorbeeld van monitoring, onderzoek en eventuele maatregelen) te verhalen.

3.5 Overige stakeholders

3.5.1 Perkpolder Beheer

De gemeente Hulst is de enige aandeelhouder van Perkpolder Beheer. De Provincie heeft zich in 2017 uit dit project teruggetrokken. Voor het integrale project Perkpolder was en is er breed draagvlak bij bestuur en bevolking. Ons onderdeel, het ontpolderen van 75ha., heeft, in tegenstelling tot andere ontpolderingsplannen, nauwelijks weerstand opgeroepen. Waarschijnlijk is het project zonder ophoging met verontreinigde grond ("verdienmodel") niet haalbaar.

Perkpolder Beheer heeft RWS een brief gestuurd waarin RWS aansprakelijk wordt gesteld. De zorg die zij hebben is dat de ontwikkeling die is voorzien niet meer realiseerbaar is. Op basis van de voorlopige uitkomsten van de onderzoeken is dat niet te verwachten.

3.5.2 Stichting Schone Polder

De Stichting Schone Polder is niet tegen de plannen (voorzitter heeft als campingeigenaar een groot belang bij het project). Zij zijn uitsluitend tegen het ophogen van de westelijke Perkpolder met verontreinigde grond.

⁵ ATM = Afvalstoffen Terminal Moerdijk

3.6 Communicatie

In maart 2018 is een communicatieplan opgesteld, dit plan kan worden geüpdatet naar aanleiding van de definitieve onderzoeksresultaten. Doel is om bestuurlijke partners goed mee te nemen en open en eerlijk duidelijkheid te verschaffen aan inwoners over eventuele gezondheidsrisico's. In het plan is nog niet opgenomen hoe om te gaan met natuurorganisaties. Dat zal nog moeten worden toegevoegd dan wel in een apart stuk worden opgenomen.

Geconstateerd kan worden dat de onderzoeken laten zien dat er niet of nauwelijks gezondheidsrisico's zijn op dit moment. En dat de gezondheidsrisico's (met name irritatie) tijdens realisatie van tijdelijke aard zijn (over fijnstof valt geen goede uitspraak te doen. Accent ligt daarbij meer op het verstuiven tijdens de uitvoering dan op de toepassing van thermisch gereinigd materiaal. Zal vermoedelijk wel onderdeel van gesprek zijn met inwoners). Toch is het ingewikkeld dit goed uit te leggen. Want tegelijkertijd is het ook van groot belang eerlijk te zijn dat de toegepaste TGG niet op alle vlakken aan de normen die geteld zijn voldoet. Enerzijds omdat inwoners recht hebben op het eerlijke verhaal, anderzijds omdat het niet onwaarschijnlijk is dat TGG landelijk nog wel regelmatig in het nieuws zal komen en ook dan zal blijken dat de geleverde TGG niet aan de eisen voldoet. De reden dat er geen gezondheidsrisico's is gelegen in de wijze waarop het is 'ingepakt' met een kleilaag.

Ecologische gevolgen kunnen niet worden uitgesloten, ook al zijn deze naar verwachting klein. Dit maakt dat natuurorganisaties mogelijk grotere bezwaren hebben tegen de blijvende aanwezigheid van TGG. Bij natuurorganisaties is vaak wel ook echte kennis aanwezig over de materie. Het is daarom goed om als daar behoefte aan is een los gesprek in te plannen en overwogen kan worden ze te betrekken bij het bepalen van en eventuele aanvullende onderzoeksinspanning.

4 Plan van aanpak Perkpolder

4.1 Risicoanalyse

Voor zowel het informeren van de stakeholders (4.2) als voor het afronden van het project Perkpolder (4.3) is het wenselijk goed inzicht te hebben in de risico's. Een eerste aanzet vanuit de inhoud zal in samenwerking tussen PPO () en WV () worden gemaakt. Zij zullen een risicolijst maken met zowel project specifieke risico's als risico's voor het TGG-dossier in de breedte. Aan ZD (/ /) zal gevraagd worden dit dossier aan te vullen met specifieke omgevingsrisico's voor het project Perkpolder. Dit dossier zal worden gebruikt bij het voorbereiden van informeren van stakeholders en voor het bepalen van de juiste keuzes om het project af te ronden (zoals keuze vervolgonderzoeken). Dit proces vindt in week 18 en 19 plaats.

4.2 Informeren stakeholders

Er is geen (communicatie)strategie bekend van het Ministerie. Hierdoor ontstaat een spanningsveld tussen wat landelijk en regionaal aan communicatie noodzakelijk is

week	data	activiteit	wie	toelichting
16	Ongeveer 20 april	Rapport RIVM gereed		(geschatte datum op basis van 1 week verwerkingstijd opmerkingen), publicatie is dan in principe op 18 mei. Maar in overleg is dit te vervroegen of beperkt te verlengen. Publicatie moet minimaal een week voor bewonersavond plaats vinden.
17	23 - 26 april	start gesprekken Hulst, Waterschap en bewonersavond		<ul style="list-style-type: none"> - Wat is ons doel met de 3 bijeenkomsten - Welke boodschap willen we brengen - Hoe willen we die boodschap brengen - Wie zijn voor die boodschap de geschikte aanwezigen vanuit RWS
19/20	7-11 mei of 14-18 mei	M en STAS informeren		
19/20	7-11 mei of 14-18 mei	gesprekken gemeente Hulst en Waterschap	, RIVM, Deltares	
22	29 mei	uitnodigingen versturen voor bewonersavond		Minimaal een week voor bewonersavond
22	1 juni	laatste voorbereidingen bewonersavond		<ul style="list-style-type: none"> - Factsheet opstellen - Boodschap eenduidig krijgen zodat alle RWS'ers die met bewoners in gesprek gaan dezelfde boodschap hebben.
23	1 juni	publicatie van onderzoek RIVM en Deltares.		Moet minimaal 1 week voor bewonersavond
23	5 juni	bewonersavond		

week	data	activiteit	wie	toelichting
			RIVM, Deltares	
24 tot en met 26		eventueel aanvullende individuele gesprekken	■■■■■, ■■■■■	- Bijvoorbeeld met natuurorganisaties - Bijvoorbeeld met inwoners die nog zorgen hebben of klachten

4.3 Juridisch

4.3.1 *Zorgplicht RWS*

Rijkswaterstaat zal een zorgplicht blijven houden zolang de TGG in de kern van de dijk blijft

4.3.2 *Overeenkomst Waterschap*

Hoewel nog niet aan de orde geweest, is het aannemelijk dat het Waterschap bij overdracht van het eigendom om een vrijwaringsverklaring zal vragen

4.3.3 *Overeenkomsten met belanghebbenden*

Het is niet uit te sluiten dat belanghebbenden een verzoek tot nadeelcompensatie zullen indienen. Hiervoor zal de reguliere procedure worden gevolgd

4.3.4 *Aansprakelijkheidstelling ON Perkpolder*

Er ligt al een brief als voorwaarschuwing

4.3.5 *Aansprakelijkheidstelling Producenten leverancier TGG*

Bij de afronding van het project Perkpolder is de TGG als laatste restpunt aangehouden, lopende het onderzoek. Een formele aansprakelijkheidstelling moet, eventueel na afronding van de ILT en Justitieel onderzoek, worden verzonden

4.4 Afronden Project Perkpolder

Na de risicoanalyse zullen de volgende zaken moeten worden gedaan

1. Bepalen welke vervolgonderzoeken gewenst zijn (en gewenste opvolging)
2. Borgen dat de onderzoeken worden belegd
3. Traject met opdrachtnemer afronden
4. Overdrachten compleet maken
5. Afronding
6. Decharge

4.4.1 *Bepalen benodigde vervolgonderzoeken*

In het rapport van RIVM wordt aanbevolen nog nadere onderzoeken te doen om uitspraken beter te funderen. Daarnaast wordt geadviseerd om de reeds geplande monitoronderzoeken langdurig door zetten voor de beoordeling van de kwaliteit van het oppervlaktewater en uitloging. Daarnaast wordt aangegeven dat het van groot belang is de leeflaag (kleilaag) gedurende de gehele levensduur in tact te laten. Ook dit moet geborgd worden. Ook het Deltares onderzoek doet aanbevelingen voor vervolgonderzoek en monitoring.

Vanuit stakeholders zal naar verwachting ook de wens worden geuit nadere onderzoeken te doen.

Om te komen tot een goede keuze van welke onderzoeken en monitoring nodig en gewenst zijn/is, zal eerst door de inhoudelijk deskundige bepaald worden welke onderzoeken en monitoring die wordt aanbevolen nodig en gewenst is (en mogelijk ook welke juist niet gewenst zijn). Dit kan bijvoorbeeld in een of twee werksessies met deskundigen van PPO en WVL.

Vervolgens zal vanuit stakeholdermanagement worden gekeken naar dit inhoudelijk advies en worden aangegeven welke andere onderzoeken en monitoring gewenst is. In deze fase is het ook goed om stakeholders te betrekken. Dit zijn natuurlijk de bestuurlijke partners, maar het betrekken van natuurorganisaties of inwoners zou hier ook kunnen bijdragen aan een breed geaccepteerd resultaat.

Aan het einde van deze stap moet ook worden bepaald wat de risico's zijn dat deze onderzoeksresultaten leiden tot nadere onderzoeken, werkzaamheden en kosten. Deze moeten namelijk in de afrondingsfase in beeld zijn.

4.4.2 *Borgen/beleggen onderzoeken en monitoring en andere acties*

Als bepaald is welke onderzoeken uitgevoerd moet worden bepaald welke partij verantwoordelijk wordt. Afstemming met het waterschap is hierin essentieel. Het waterschap is tenslotte overnemende partij.

Mogelijk dat uit het traject met stakeholders (4.2) ook nog andere acties volgen die belegd moeten worden. Dat moet dan ook in deze fase gebeuren.

4.4.3 *(Juridisch) traject met opdrachtnemer afronden*

De opdrachtnemer is aansprakelijk gesteld. Het traject van onderzoeken en ook eventuele vervolgonderzoeken en langere monitoring leidt tot meerkosten. Het risico (hoe klein dan ook) blijft bestaan dat de onderzoeken en monitoring leidt tot het inzicht dat er aanvullende maatregelen nodig zijn. Het is van belang de aansprakelijkheid van de opdrachtnemer in deze fase te onderzoeken en vast te leggen daar waar mogelijk.

Hierbij moet ook aandacht zijn voor het omgaan met de producent en leverancier van TGG.

4.4.4 *Overdrachten rond maken*

Er zijn (zie hoofdstuk 1) nog enkele overdrachten aan andere beheerders niet helemaal rond. Deze zullen alsnog moeten worden afgerond. Specifieke aandacht in deze fase is nodig voor afspraken met het Waterschap Scheldestromen omtrent hoe om te gaan met als mocht blijken dat in de toekomst aanvullende maatregelen nodig zijn rond de TGG.

4.4.5 *Afronding project Perkpolder*

In deze fase moeten 'alle seinen' op groen gezet worden om te komen tot een decharge. Een aantal van deze zaken kan al plaatsvinden parallel aan de eerdere stappen. Bijvoorbeeld het verbeterplan moet worden afgemaakt zodat er een groene score komt op de 'gate oplevering'. Verwijzing naar dit plan van aanpak is daarbij een mogelijkheid.

Daarnaast zal moeten worden bepaald of de voorgaande stappen nog vragen om afhechting, zoals reservering van financiële middelen, update van het risicodossier, borgen van afspraken met opdrachtnemer bij een projectteam, etc.

4.4.6 *Decharge*

Als alle stappen zijn doorlopen kan decharge worden aangevraagd.

4.4.7 Tijdpad

week	data	activiteit	wie	toelichting
25 t/m 27	18 juni – 6 juli	Aanpak onderzoeksinspanning bepalen - inhoudelijk	Trekkers: █, █, betrekken: █, Deltares, RIVM	bepalen welke onderzoeksinspanning nodig is naar aanleiding van aanbevelingen Deltares en RIVM en vertalen in een aanpak (extra onderzoeken en mogelijke verlenging monitoring, waarbij benoemd wordt dat mogelijk in het voorjaar van 2019 een aanpassing volgt n.a.v. de definitieve rapportage van Deltares)
33 t/m 35	13 t/m 31 augustus	Aanvulling onderzoeksinspanning vanuit stakeholdersbelangen	Trekker: █ Betrekken: █ █	Aanvullen van gewenste onderzoeken vanuit stakeholdersperspectief In deze stap wordt ook reeds nagedacht over de voorkeur van RWS voor het beleggen van
36 t/m 39	3 t/m 29 september	Beleggen/borgen van de onderzoeken	Trekkers: █ █ Betrekken: █ █	<ul style="list-style-type: none"> - Afspraken met Waterschap maken - Bepalen verantwoordelijkheden indien uit monitoring onverhoopt toch blijkt dat aanvullende maatregelen nodig zijn - Afspraken maken over kosten van de monitoring - Vastellen van de afspraken in een plan en borgen bij betrokken organisaties
37 t/m 40	10 september t/m 5 oktober	Traject met opdrachtnemer afronden	█ █ █	Gesprek met de opdrachtnemer over de kosten en aansprakelijkheid indien uit monitoring onverhoopt blijkt dat aanvullende maatregelen nodig zijn. Eventueel juridisch borgen.
40 t/m 42	1 t/m 19 oktober	Overdrachten rond maken	Trekker: █ █	Openstaande overdrachten rond maken, specifiek aandacht voor afspraken rond TGG met waterschap. (duurt lang vanwege vakantieperiode)
43 en 44	22 oktober t/m 2 november	Afronden dossier Perkpolder	Trekkers: █, █.	Zorgen dat alle acties worden afgerond dan wel belegd (o.a. financiën en gate review verbeter rapport)
45	5 november	decharge aanvragen voor Perkpolder	█ █ █	

5 Raakvlakken met andere projecten

5.1 Inleiding

Het dossier TGG is een breed dossier binnen RWS, maar ook Waterschappen. Dat wat er gebeurt in het dossier Perkpolder kan precedentwerking hebben op deze dossiers en andersom kan dat wat er in die dossiers gebeurt precedentwerking hebben richting Perkpolder. Dit geldt ondanks dat natuurlijk geen enkel project exact hetzelfde is. Overigens kan precedentwerking zowel in de positieve als negatieve zin plaats vinden.

De afstemming met [REDACTED] (WVL/RvR) en [REDACTED] (PPO, werkwijzer TTM) is essentieel om te bewaken dat er continu aandacht is voor effecten over en weer.

5.2 project Westdijk bij Bunschoten-Spakenburg

Beheerder is in dit geval Waterschap Vallei en Veluwe (WSVV).

In dit project is over 2,5 km lengte TGG (74.000 m³) is toegepast in een binnendijkse dijkversterking en waar uitloging van stoffen uit de TGG een verontreiniging heeft veroorzaakt. Dit project is uitgevoerd als onderdeel van het HWBP-project dijkversterking Westdijk Bunschoten-Spakenburg. Er is in 2016 geconstateerd dat er een verontreiniging plaats vindt.

Hier speelt dat IL&T enkele lasten onder dwangsom (LOD) heeft opgelegd aan ATM. Een van de LOD is opgelegd om dat de productcertificaten bij de geleverde TGG niet rechtsgeldig zijn. De LOD houdt in dat ATM de productcertificaten moet herroepen en de afnemers van de TGG hierover informeren. Deze juridische weg is echter lang, en ATM (c.q. haar moederonderneming Renewi) staat sterk juridisch gesteld om deze procedures te voeren vanwege het grote belang dat zij heeft bij een voor ATM gunstige uitkomst.

Er zijn voor de Westdijk 4 oplossingsvarianten in beeld:

1. De TGG wordt ontgraven en volledig vervangen door schoon materiaal niet zijnde TGG;
2. De TGG wordt ontgraven, beperkt aangevuld met schoon materiaal niet zijnde TGG en plaatsing damwand;
3. De TGG wordt volledig ingepakt en de TGG in de oude teensloot wordt verwijderd;
4. De TGG blijft liggen, er komt een drainage. Verontreinigd water afpompen, zuiveren en lozen.

Bovenstaande varianten zullen met het HWBP moeten worden afgestemd in verband met de financiering.

De keuzes die in dit project worden gemaakt zouden potentieel een precedentwerking hebben naar Perkpolder. Andersom geldt hetzelfde.

5.3 projecten Noordwaard en Overdiepse Polder

De projecten Overdiepse Polder en Noordwaard zijn beiden in het kader van het programma Ruimte voor de Rivier gerealiseerd. In het project Overdiepse Polder is TGG toegepast in de nieuwe dijk en in de fundering van de boerderijterpen. De TGG in de nieuwe primaire waterkering is afgedekt met erosiebestendige kleilagen op de taluds en een asfaltweg op de kruin. De TGG in de boerderijterpen zijn eerst afgedekt met een 3 m dikke zandlaag (klasse Wonen) en vervolgens met een erosiebestendige kleilaag op de onderhoudsberm en taluds. Op deze manier is de TGG goed ingepakt.

In het project Noordwaard is de kern van de kades langs de hoge polders aan de noord- en zuidzijde van het doorstroomgebied gebouwd met TGG. Voor beide grondwerken geldt dat voorafgaand aan de bouw de sterkteparameters en civieltechnische eigenschappen goed zijn onderzocht, getoetst en gecommuniceerd met de eindbeheerders. Ook hier is de TGG goed ingepakt.

5.4 overige relevante projecten

Er zijn in de loop der jaren verschillende rijkswegen aangelegd waarin TGG is toegepast. In 2010 heeft RWS al besloten geen TGG te gebruiken voor wegenprojecten, omdat TGG bij verzakkingen tot scheuren in het wegdek kan leiden hetgeen onacceptabel is. Dit heeft geen verband met vrees voor eventuele vervuiling door TGG, omdat de TGG die is toegepast bij wegophogingen onder een dikke laag asfalt ligt die geen regenwater doorlaat en boven het grondwater ligt.